

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Behandling av tvangslidelser hos barn og ungdom

John S. March, Karen Mulle, red
Tvangslidelser hos barn og unge
 314 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal, 2003.
 Pris NOK 298
 ISBN 82-05-28117-3

Behandlingsprogrammer for barn og ungdom med tvangslidelser har manglet. Da March & Mulle i 1998 utgav boken *OCD in children and adolescents. A cognitive behavioral treatment manual* (1), var det et betydelig bidrag

på feltet. Når nå boken er oversatt til norsk, betyr det at flere kan få glede av den.

Boken henvender seg først og fremst til fagfolk som arbeider med barn og ungdom som har tvangslidelser, men kan leses av pasienter, pårørende og andre med interesse for den type psykiatrisk lidelse. Den starter med en oversikt over ny viten om tvangslidelser. Deretter er et kapittel om diagnostikk og så en oversikt over behandlingsprinsipper. En stor del av boken er viet detaljert gjennomgang av det behandlingsprogrammet som March & Mulle har utviklet.

Programmet baserer seg på kognitiv atferdsterapi som inneholder samtaler om tvangslidelsen, identifisering av problemområder, eksponering for det som utløser tvangstanker eller handlinger, responsprevensjon (f.eks. ikke å vaske seg etter å ha tatt på en gjenstand som oppfattes å være skitten og dermed utløse ubehag/engstelse), plan for trening hjemme og metoder for å forebygge tilbakefall. I starten av behandlingsprogrammet er det vanligvis konsultasjoner én gang per uke, mens det på slutten går uker og måneder mellom konsultasjonene. Siste del av programmet har såkalte «booster sessions». På slutten av boken er det flere kapitler som tar opp supplerende behandling, arbeid med familien og arbeid med skolen. I vedleggene er det diverse instrumenter som egner seg godt i diagnostisk og terapeutisk arbeid.

Boken er i første rekke en håndbok i praktisk klinisk arbeid med barn og ungdom med tvangslidelser. Forfatterne har mye erfaring og presenterer mange råd for gjennomføring av behandlingen. De har et

eget kapittel viet fallgruver som mange vil støte på i klinisk praksis.

March & Muller bok er den første som går såpass detaljert gjennom praktisk diagnostikk og behandling. Anvendelse av de anbefalte behandlingsprogrammer forutsetter noe kunnskap om kognitiv atferdsterapi. Det er ikke alltid lett å få barn og ungdom til å gjennomføre slike behandlingsprogrammer, men boken gir mange råd for at best mulig behandling skal kunne gis.

Pål Zeiner

Sogn senter for barne- og ungdomspsykiatri
 Ullevål universitetssykehus

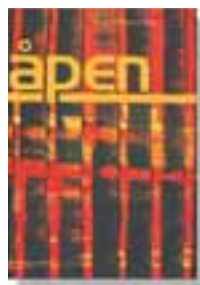
Litteratur

1. March JS, Mulle K. *OCD in children and adolescents. A cognitive behavioral treatment manual*. New York, NY: The Guilford Press, 1998.

Å høre stemmer

Vegard Mellomstrand
Åpen

139 s. Stavanger: Hertevig Forlag, 2003.
 Pris NOK 279
 ISBN 82-92023-11-9

I denne boken får vi en innlevende beskrivelse av hvordan det er å være psykotisk, spesielt hvordan det er å høre stemmer, være hørselshallusert. Forfatteren skriver om sine egne opplevelser til alle som ikke har hørt stemmer. Den har

form som en dagbok som går over mange år. Vi følger livet til Mellomstrand og får et innblikk i hva stemmene betyr for ham, hvordan han forstår deres budskap, råd og påbud og hvordan han gjør mange rare ting som stemmene befaler ham å gjøre.

Forfatteren har en god penn, og det er lett å leve seg inn i hvordan han har hatt det. Han klarer på en helt spesiell måte å få leserne til å forstå hvordan stemmene regjerer ham og hvordan han ikke blir forstått av helsevesenet. Det blir verken sentimentalt, bittert eller anklagende. Han bare forteller sin historie rett frem. Boken fikk meg flere ganger til å tenke på filmen *Et vakkert sinn*, fordi begge klarer å formidle hva det er å være psykotisk på en måte som ikke virker fremmedgjørende, vi får tvert imot ta del i den psykotiske verden.

Boken formidler opplevelsen av hvordan det er å høre stemmer, men den gir ikke svar på hvorfor forfatteren lar dem styre. Det er kanskje noe for en neste bok?

Åpen er gitt ut på Hertevig Forlag, et sideforlag til Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning. Boken fungerer både litterært og som opplysning. Den anbefales!

Ann Færden

Forsknings- og undervisningsavdelingen
 Ullevål universitetssykehus

Familien i terapi

Wencke J. Seltzer

Familiehemmeligheter

Tause fortellinger fra terapirommet
 208 s. Oslo: Gyldendal, 2003. Pris NOK 299
 ISBN 82-05-29808-4

Familiehemmeligheter er en beretning om en familierapeuts erfaringer fra terapirommet. Forfatteren er professor i psykologi og har i mange år jobbet med enkeltpersoner og familier. Hun beskriver seks «kasuser» som hun

har behandlet: Barn og ungdom med psykiske problemer og deres familier, som hun trekker inn i behandlingen.

Forfatteren har en såkalt narrativ tilnærming i terapien. De enkelte familiemedlemmer får i oppdrag å rekonstruere historien på nytt. Ved å gjøre dette får de tak i nye aspekter ved det de har opplevd.

I boken er begrepet «tause fortellinger» et hovedtema. Dette er fortellinger i den enkeltes historie som er helt eller delvis fortiet. De blir aldri snakket om, og dette bidrar til at den enkelte utvikler problemer eller at familien som helhet stagnerer i utvikling. Slike fortellinger avspeiler ofte kulturelle forestillinger i samfunnet. I flere av eksemplene som forfatteren beskriver, dreier det seg om religiøse temaer som er blitt tabubelagt. Disse er det viktig for familiemedlemmene å bli seg bevisst og få satt ord på. Forfatteren demonstrerer hvordan hun som terapeut hjelper dem med dette. Ved å gå gjennom historiene på nytt vil den enkelte kunne finne veien til videre vekst og utvikling.

Det er ifølge forfatteren ingen fagbok. Den gir oss allikevel en veldig nyttig og

konkret beskrivelse av hvordan hun arbeider som terapeut ut fra sin narrative tilnærming. Hun gir en spennende fremstilling av den enkelte familie og viser hvordan hun kan veksle mellom individualtimer med «symptombæreren» og samlinger med hele familien til stede.

Vi får i de enkelte tilfeller dessverre ikke greie på hvor mange terapisesjoner som forfatteren har brukt på hver enkelt familie. I noen av tilfellene får vi inntrykk av at hun har hatt relativt få møter med dem. Pasienten synes i de fleste tilfeller å bli betydelig bedre. Det skjer til dels dramatiske positive endringer med noen av dem, noe man vanligvis trenger lang tid for å oppnå. Seltzer synes ikke å ha fulgt familiene systematisk opp, derfor blir det ikke helt klart om bedringen er varig.

Det er en erfaren familieterapeut vi møter i boken, og det er fortjenestfullt at hun i så stor grad er villig til å eksponere seg som behandler ved å beskrive hvordan hun går frem. Jeg kan anbefale boken til Tidsskriftets lesere og andre interesserte.

Atle Roness

Psykiatrisk klinikk
Haukeland Universitetssykehus

Ny lærebok i psykiatri

Ulrik Fredrik Malt, Nils Retterstøl og Alv A. Dahl

Lærebok i psykiatri

942 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2003. Pris NOK 685
ISBN 82-05-28070-3

Forfatterne har udgivet en fuldstændig ny version af lærebogen fra 1994. Den er opbygget af 30 kapitler, som dækker alle områder inden for psykiatrien. Alle de kliniske kapitler indeholder vignetter, der illustrerer sygdoms-

tilfældene. I flere er der optrykt skalaer til bedømmelse af psykopatologi. Dette er meget nyttigt og relevant og det kunne have været gjort mere konsekvent. Der er bokse med opstilling af diagnostiske kriterier, prognostiske faktorer, risikofaktorer. I nogle af de kapitler, der beskriver hvorledes forskjellige signalstoffer påvirker hinanden, kunne der være gjort mere brug af diagrammer for at lette tilegnelsen af dette vanskelige stof. Bogen er generelt velskrevet og lettillgängelig. Sproget er homogent, og man mærker ikke at forskjellige forfattere har været involveret.

Kapitlet om skizofreni kunne være mere udbygget med hensyn til beskrivelse af de psykopatologiske fænomener, ligesom omtalen af de psykososiale intervensjoner ved denne sykdom er meget kortfattede. Til gengæld er kapitlerne om angstlidelser,

krisereaktioner, psykosomatiske lidelser, psykoseksuelle forstyrrelser og selvmord og selvmordsforsøg og konsultations-liaison psykiatri meget udbyggede og informative.

Lidt utradisjonelt for en lærebog i psykiatri inneholder den et stort interessant kapitel om psykiatriens historie, og inkluderer som noget nytt et stort kapitel om evidensbasert medicin, et emne af generell karakter. Forfatterens begrunnelse for at inkludere dette kapitel er at psykiatri er et fag på niveau med andre kliniske fag. Denne innstilling afspejler sig i bogens tekst.

I fremtidige utgaver må man forestille sig at den evidensbaserte tankegang mere selvfølgerlig inngår i gjennomgangen af behandlingen inden for de enkelte sygdomsområder. Dette er ikke konsekvent gjennomført i denne utgave. I forbindelse med de enkelte intervensjoner, der nevnes i de forskjellige kapitler, er der kun i ringe grad overvejelser over hvilken grad av evidens der er for den pågældende intervensjon.

Bogen kan anbefales til medicinstuderende, alment praktiserende læger og læger under spesialistutdannelse i psykiatri. Den kan også anvendes av andre faggrupper, pasienter og pårørende.

Merete Nordentoft

Psykiatrisk afdeling
Bispebjerg Hospital
København

Undervurdert familievold

Stephen Amiel, Iona Heath, red

Family violence in primary care

427 s, tab. New York: Oxford University Press, 2003. Pris GBP 33
ISBN 0-19-262828-3

WHO gav i oktober i fjor ut den første globale rapporten om sammenhengen mellom vold og helse (1). Halvparten av rapportens 300 sider omhandler voldsformer som stort sett foregår i private rom. Disse omtales i engelske publikasjoner som «domestic violence», på norsk «familievold».

Alle leger trenger kunnskap om slik vold og dens følger for helse. Et særpreget patologisk agens, nemlig krenkelseserfaring, er nå både identifisert og forsøksvis kategorisert, om enn trolig ennå ikke korrekt kvantifisert. Muligens står primærlegen her – som så ofte ellers – i en særstilling når det gjelder behov for kunnskap om dette fenomenet. Hvis voldserfaring som bakgrunn for smerte eller sykdom ikke blir erkjent i førstelinjetjenesten, er sannsynligheten stor for at både unødvendig og feilaktig behandling i annen- og tredjelinjen blir konsekvensen. Det foreligger allerede en omfattende dokumentasjon av det fenomenet.

Redaktørene er begge allmennleger. Deres tilnærming til familievold er preget av dette erfaringsstedet. Vold mot barn, kvinner og eldre får mest oppmerksomhet. Som følge av sin profesjonelle erfaring vet de at krenkelsens

uhelse som oftest kommer i forkledning. De påpeker at personer som lider under en annens voldelige atferd, ofte tar på seg både skylden for skaden og skammen over å være krenket. De vet at familievolden ikke en abstrakt sosiologisk kategori, men en konkret, håndfast virkelighet. Den utøves av noen som står en nær, som har makt – og som misbruker denne. Vold er et fenomen som krever flerfaglig analyse, tilnærming og håndtering. Derfor er det i denne boken bidrag fra 34 forfattere, fra en rekke fagfelter. Her er medisin, sosiologi og psykologi like viktig som jus og demografi. Selvsagt har ulike fagpersoner forskjellig fagspråk, det er en berikelse. Men selv i mangfoldet mangler visse teoretiske perspektiver. Og ulike land har ulike lover. Den forskjellen lar seg kompensere.

Min konklusjon er: Boken er ikke uttømmende. Det skal mye til, gitt dens anliggende. Og den angår ikke bare primærleger, men alle leger som har opplevd at selv ikke den beste medisinske kunnskap var tilstrekkelig for å forstå en lidelse eller en smerte. De kan ha vært i berøring med en sterk patogen kraft: Volden som gjør både tilværelsen, kroppen og hjemmet uhjemlig.

Anne Luise Kirkengen

Oslo

Litteratur

1. Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R, red. World report on violence and health. Genève: World Health Organization, 2002.

Viktig bok

WHO

The World Health Report 2003

Shaping the Future
193 s, tab, ill. Genève: World Health Organization, 2003. Pris USD 14
ISBN 92-4-156243-9

WHO gir hvert år ut *The World Health Report*. Temaene som tas opp, varierer en del fra år til år, men en gjennomgang av den globale helse-situasjonen er alltid med. Derfor er en stor del av boken tabeller

med en rekke helseindikatorer for forskjellige land og landområder. 2003-utgaven består av sju kapitler. Det første er stort sett en gjennomgang av det som kan leses ut av den omfattende helsestatistikken som er å finne i tabellene bakerst i boken. Kapittel 2 beskriver den nære sammenhengen mellom fattigdom og helsetilstand i utviklingsland. Ikke overraskende er ett kapittel viet HIV-epidemien. WHO's nye generalsekretær har allerede gjort seg bemerket i kampen mot AIDS, blant annet gjennom «3 by 5»-initiativet (tre millioner i behandling innen 2005). De neste kapit-